

STORTINGET

Innst. 609 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 146 L (2020–2021)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven mv. (aktiv saksstyring mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til endringer i reglene for behandlingen av straffesaker i gjeldende straffeprosesslov. Det overordnede formålet er å oppnå en mer effektiv og rettsikker straffesaksbehandling.

Et sentralt mål med forslagene er å legge til rette for en kulturendring hvor god saksforberedelse og aktiv dommerstyring tillegges større betydning ved behandlingen av straffesaker. Et viktig grep er at retten skal ha plikt til å tilpasse saksforberedelsen etter hva som kreves for å sikre en effektiv og forsvarlig behandling. En aktiv og tydelig ledelse fra rettens side under saksforberedelsen er særlig viktig i store og kompliserte straffesaker, slik at hovedforhandlingen konsentreres om sakens sentrale tvistepunkter. Det fremmes i denne proposisjonen en rekke forslag til lovendringer som vil legge til rette for økt dommerstyring, dels ved at rettens faktiske grunnlag for saksstyring styrkes, dels ved at retten gis mer effektive styringsverktøy. En særlig viktig nyvinning er forslaget om en mer effektiv og vidtrekkende bevisavskjæringshjæmmel. For de skjønnsmessige avgjørelser som retten typisk vil treffe som ledd i den aktive saksstyringen, foreslås det også en klarere begrensning i overprøvingsadgangen sammenlignet med gjeldende rett.

Et annet viktig forslag er en innskjerping av fristen for fremstilling av personer for varetektsfengsling. Endringen er i samsvar med våre folkerettslige forpliktelser.

Videre foreslås lovendringer som vil gi større fleksibilitet mellom de ulike nivåene i påtalemyndigheten, samt endringer som vil gi bedre verktøy for å styre ressursene innen det enkelte nivået. Formålet er å legge til rette for bedre ressursutnyttelse i påtalemyndigheten samt høyere kvalitet i påtalearbeidet gjennom mer fagledelse.

Departementet foreslår også enkelte endringer av bistandsadvokatordningen, for å konsentrere bistanden til det fornærmede og etterlatte har behov for. Det fremmes videre forslag for å legge bedre til rette for behandlingen av sivile krav som springer ut av straffesaken. Det foreslås dessuten andre endringer som tar sikte på en mer effektiv avvikling av straffesaker samt høyere kvalitet og bedre rettsikkerhet i straffesaksbehandlingen.

Forslagene er samlet sett ventet å effektivisere straffesaksbehandlingen, redusere saksbehandlingstider og derved styrke borgernes rettsikkerhet. For politiet, påtalemyndigheten og domstolene vil lovforslagene bidra til å bedre kvaliteten samt øke kapasiteten gjennom reduserte saksbehandlingstider i straffesaksbehandlingen. Departementet forventer at lovforslagene vil gi varige gevinster for det offentlige. En del konsekvenser er det imidlertid vanskelig å tallfeste.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida

Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Bøhler og Jenny Klinge, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til at regjeringen i denne proposisjonen følger opp deler av Straffeprosessutvalgets utredning NOU 2016:24 Ny straffeprosesslov. Utvalgets forslag har allerede foranlediget endringer i den gjeldende lovens regler om nektelse og henvisning av anker over dom til lagmannsretten, jf. Prop. 53 L (2018–2019). Med bakgrunn i utvalgets utredning ble det i 2019 også vedtatt å lovfeste prinsippet om påtalemyndighetens uavhengighet og oppheve Kongen i statsråds tiltalekompetanse og instruksjons- og omgjøringsmyndighet, se Prop. 142 L (2018–2019).

Komiteen viser videre til at regjeringen i denne proposisjonen har prioritert de av Straffeprosessutvalgets gjenværende forslag som er best egnet til å oppfylle målene og ivareta behovene som er beskrevet i mandatet fra 2014.

Komiteen viser til at det i proposisjonen slås fast at en aktiv og tydelig ledelse fra rettens side under saksforberedelsen er særlig viktig i store og kompliserte straffesaker, slik at hovedforhandlingen konsentreres om sakens sentrale tvistepunkter. I det følgende viser komiteen til de mest sentrale foreslåtte regelendringene.

Forslag til nye regler for aktiv saksstyring

Komiteen viser til at det foreslås en ny fanebestemmelse i straffeprosessloven § 271 a som fastsetter at retten har en plikt til å innrette behandlingen etter hva som kreves for å sikre en effektiv, konsentrert og forsvarlig saksavvikling. Et overordnet formål med bestemmelsen og de øvrige lovforslagene er å legge til rette for en kulturrendring hvor god saksforberedelse og aktiv dommerstyring tillegges større vekt enn det som har vært vanlig. Som regel er det under saksforberedelsen at mulighetene er størst for å legge til rette for en konsentrert og forsvarlig behandling.

Komiteen viser videre til at det blant annet foreslås å lovfeste strengere krav til bevisoppgaven. En god og informativ bevisoppgave vil bidra til å bevisstgjøre partene om behovet for de enkelte bevis i tillegg til å gi retten et bedre kunnskapsmessig grunnlag for saksstyring. Konkret foreslås det at bevisoppgaven skal inneholde en kort redegjørelse for hva det enkelte bevis skal godtgjøre, og for andre sentrale opplysninger så langt det er grunn til det.

Komiteen viser til at det også foreslås endringer i kravene til hvilke opplysninger som skal fremgå av påtalemyndighetens oversendelse til retten. Formålet med oversendelsen er at retten skal gis grunnlag for å behandle og styre saken, og at forsvarer skal gis grunnlag for å forberede sitt forsvar. For å oppnå formålet bør det

inntas flere opplysninger enn det som er vanlig praksis etter gjeldende rett. Det foreslås blant annet at oversendelsen skal inkludere et utdrag av skriftlige bevis som skal føres etter straffeprosessloven § 302, og at påtalemyndigheten skal angi i oversendelsen om saken krever aktiv styring fra rettens side under saksforberedelsen.

Komiteen viser til at det også foreslås visse justeringer i forsvarers opplysningsplikt i medhold av straffeprosessloven § 265. En viktig endring er at opplysningene skal oversendes retten i form av et tilsvarende svar. Retten kan beslutte at tilsvarende svar kan unnlates. Forslaget bygger på at det som i dag skal gis opplysninger om hvilke bevis forsvaret vil føre, om det begjæres etterforskingsskritt, samt om det kreves oppnevnt fagkyndige meddommere. I tillegg foreslås det at forsvarer skal opplyse om andre praktiske forhold knyttet til gjennomføringen av hovedforhandlingen, slik som et eventuelt behov for oppnevning av sakkyndig eller rettstolk. Videre foreslås det at retten etter en konkret vurdering skal kunne oppfordre forsvarer til å inngi et utvidet tilsvarende svar som angir hvilke faktiske og rettslige sider av saken forsvaret anser som omtvistet. At sakens materielle og prosessuelle tvistepunkter blir klarlagt under saksforberedelsen så langt det er mulig, er viktig i større saker. Forsvarer er ikke pliktig til å etterkomme oppfordringen.

Komiteen viser til at det legges vekt på at straffesaksbehandlingen ikke bør gjøres mer omstendelig og tungrodd enn nødvendig. Det foreslås derfor endringer i § 274 som legger til rette for at saksforberedende rettsmøter kan bli et praktisk og viktig verktøy under saksforberedelsen. Det skal være opp til rettens skjønn om det er behov for å avholde et rettsmøte på dette stadiet av saken.

Komiteen viser videre til at det foreslås at alle saksbehandlingsavgjørelser under saksforberedelsen i prinsippet skal kunne treffes etter skriftlig behandling, se forslag til endringer i §§ 272 og 273. Dette innebærer en endring sammenlignet med gjeldende rettstilstand, idet visse typer avgjørelser i dag bare kan treffes på grunnlag av en muntlig forhandling. Etter lovforslaget skal valget av behandlingsform bero på en konkret vurdering. Retten må vurdere om det aktuelle spørsmålet på betryggende måte kan behandles skriftlig, eller om hensynet til forsvarlig og rettferdig behandling tilsier at det avholdes muntlige forhandlinger.

Komiteen merker seg at det i straffeprosessloven § 274 c foreslås en ny bestemmelse etter mønster fra tvisteloven § 9-10, som gir retten hjemmel til å pålegge partene å inngi sluttinnlegg. Pålegg om sluttinnlegg skal bare gis når det er behov for det, typisk i store og kompliserte saker. Sluttinnlegget skal normalt inneholde en oversikt over partens rettslige og faktiske anførsler, de bevis partene vil føre, og en tidsplan. I motsetning til hva som gjelder i sivile saker, foreslås det ikke at sluttinnlegg

i straffesaker skal ha noen preklusiv virkning for partenes adgang til å fremsette nye anførsler og bevis.

Komiteen registrerer at det anføres et behov for en mer vidtrekkende hjemmel for bevisavskjæring enn det som følger av gjeldende rett. Dette vil kunne legge til rette for en mer konsentrert og kostnadseffektiv straffesaksbehandling. En viktig nyvinning er forslaget om at retten gis adgang til å avskjære uforholdsmessig bevisføring. Mindre viktige bevis skal kunne nektes ført når prosessøkonomiske hensyn gjør seg gjeldende med tilstrekkelig tyngde. Forslaget åpner for at bevisavskjæring kan finne sted allerede under saksforberedelsen.

Komiteen viser til at det foreslås endringer i straffeprosessloven § 377 om overprøving av saksstyrende avgjørelser. Det foreslås å innføre en begrenset overprøvingsadgang for saksstyrende avgjørelser etter modell av tvisteloven § 29-3 annet ledd. Den foreslåtte regelen medfører at kjennelser og beslutninger om saksbehandlingen som skal treffes etter et skjønn over hensiktsmessig og forsvarlig behandling, for den skjønnsmessige avveiningen bare kan overprøves på det grunnlag at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig. Dette gir en klarere og mer informativ regel om overprøving av saksstyrende avgjørelser enn den som gjelder i dag, og vil begrense overprøvingen av slike avgjørelser i større utstrekning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er uheldig at dette er den andre proposisjonen i løpet av ett år som endrer prosessen i domstolene, uten at regjeringen har kommet med den bebudede helhetlige gjennomgangen av hele regelverket.

Flertallet støtter hoveddelen av forslagene som legges fram i proposisjonen. Flertallet mener imidlertid det er problematiske sider ved enkelte av endringene i loven.

Når det gjelder forslaget om utvidet opplysningsplikt for siktedes forsvarer i forkant av rettsaken, mener flertallet at dette går for langt i retning av å utfordre viktige rettsikkerhetsprinsipper, og mener endringen ikke vil få den ønskede effektivitet som er lagt til grunn, og frykter dette vil kunne fungere byråkratiserende og være en lite hensiktsmessig bruk av forsvarers tilmålte ressurser. Rettsikkerheten kan reduseres ved at endringen setter siktedes selvinkrimineringsvern og retten til å forholde seg taus under press. Selv om forsvarer ikke plikter å etterkomme rettens oppfordring, er det grunn til å anta at det finnes mulighet for at retten vil trekke slutninger om skyld eller troverdighet ut ifra en manglende respons fra forsvarer på en oppfordring til tilsvarende.

Flertallet viser videre til forslaget om å kunne pålegge at det utarbeides ferdig sluttinnlegg fra partene før rettsaken er påbegynt. Det er slik flertallet ser det,

uheldig at det avkreves et standpunkt om sakens rettslige og faktiske side før bevisene er ført i retten. Det er selve bevisførselen i retten som skal danne grunnlaget for påtalemyndighetens påstand. Flertallet viser til at flere høringsinstanser peker på at forslaget kan føre til at det legges press på siktede og forsvareren til å avklare siktedes posisjon, og at dette kan være skadelig for siktedes forsvar.

Flertallet viser også til forslaget om å gi retten ubegrenset tilgang til sakens dokumenter, både til bruk under saksforberedelsen og i den videre behandlingen av saken. Flertallet er kritiske til denne endringen fordi den kan bryte med prinsippet om bevisumiddelbarhet, altså at retten skal treffe sin avgjørelse kun på de bevis som føres i retten, og med kontradiksjonsprinsippet, som sier at siktede og forsvareren skal gis mulighet til å imøtegå de bevis som blir ført. Videre vil politidokumentene uunngåelig være påvirket av politiet og påtalemyndighetens syn på saken. En fri tilgang til disse dokumentene på ethvert trinn av saken vil dermed skape en ubalanse.

Allikevel mener flertallet at det i større saker vil kunne være viktig at en forberedende dommer bør kunne ha tilgang til sakens viktigste dokumenter, slik at rettssaken blir planlagt fornuftig. Flertallet anser at de største effektivitetsbesparelsene vil komme i de største sakene, og mener derfor at hovedregelen ikke bør være en generell adgang til alle dokumenter, men at det åpnes for dette ved uttalte behov.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Straffeprosessloven ny § 274 a skal lyde:

Retten kan gjøre seg kjent med sakens dokumenter når den finner behov for det av hensyn til saksforberedelsen eller den videre behandlingen av saken. Ved vurderingen skal det legges vekt på sakens art og omfang samt de opplysninger partene har formidlet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til proposisjonens forslag til lovtekst i § 274 bokstav a om å gi retten ubegrenset tilgang til sakens dokumenter. Disse medlemmer viser til dagens bestemmelse i straffeprosessloven § 262 første ledd fjerde punktum, der rettens leder kan be om utlån av sakens dokumenter dersom det er behov for det. Forslaget i proposisjonen til lovtekst i § 274 viderefører langt på vei dagens bestemmelse i straffeprosessloven § 262. Forskjellen er at tilgangen ikke lenger skal være begrenset til saksforberedelsen.

Disse medlemmer viser til at flere høringsinstanser har uttalt seg positivt til denne endringen. Dommerforeningen, flere lagmannsretter, Riksadvokaten og flere statsadvokatembeter er blant disse. Borgarting lagmannsrett viser til at tilgang til sakens dokumenter er en forutsetning for god og effektiv saksstyring, og at en

viss forhåndskunnskap er nødvendig for å kunne ta stilling til partenes saksopplegg. Disse medlemmer viser til at denne endringen må forstås på bakgrunn av den overordnede målsettingen om å legge til rette for en bedre saksforberedelse og aktiv dommerstyring. Disse medlemmer mener det bør være opp til rettens skjønn i hvilken utstrekning det er behov for å gjøre seg kjent med og bruke sakens dokumenter. Disse medlemmer mener det er lite heldig å detaljregulere i lovteksten i hvilke situasjoner retten kan gjøre bruk av saksdokumentene.

Disse medlemmer viser videre til kravet om utvidet tilsvaer fra forsvarer jamfør proposisjonens forslag til lovtekst § 265 tredje ledd. Formålet med bestemmelsen er å kartlegge hva som er tvistepunktene i saken, når retten finner det nødvendig. Den foreslåtte endringen er begrunnet i hensynet til rettens planlegging og avgjørelse av hvordan den videre saksbehandlingen skal legges opp. Disse medlemmer viser til at utvidet tilsvaer som hovedregel benyttes i større saker ved behov. Enkle og oversiktlige saker er bruk av utvidet tilsvaer ikke god ressursbruk. Disse medlemmer mener videre at det bør komme klart frem av lovteksten at retten ikke har anledning til å trekke slutninger fra siktedes eventuelle mangel på respons, dette for å sikre siktedes rett til taushet og vern mot selvinkriminering.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Straffeprosessloven § 265 tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Det må ikke brukes mot tiltalte at utvidet tilsvaer ikke inngis.»

Disse medlemmer viser også til proposisjonens forslag til lovtekst i § 274 bokstav c, der retten kan pålegge påtalemyndigheten og forsvareren å inngi sluttinnlegg. Disse medlemmer mener dommerne bør kunne oppfordre partene til å formulere sakens tvistepunkter i kortform når saksforberedelsen avsluttes. Disse medlemmer mener dommerens behov vil være tilstrekkelig ivarettatt dersom ordet «pålegge» erstattes med «oppfordre», slik som i § 265 tredje ledd om utvidet tilsvaer. Dersom forsvareren ikke vil etterkomme oppfordringen med henvisning til siktedes taushetsrett og vern mot selvinkriminering, må dette respekteres.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Straffeprosessloven § 274 c første punktum skal lyde:

Når retten finner behov for det, kan den oppfordre påtalemyndigheten og forsvareren til å inngi sluttinnlegg innen en nærmere fastsatt frist.»

«Straffeprosessloven § 274 c nytt annet ledd skal lyde:

Opplysninger som nevnt i første ledd annet punktum gis bare så langt forsvareroppgdraget tilsier det. Det må ikke brukes mot tiltalte at sluttinnlegg ikke inngis.»

Forslag til nye regler om fremstillingsfrist

Komiteen viser til at det foreslås at fristene for å fremstille pågrepne personer for varetektsfengsling strammes inn. For det første foreslås en innskjerping av den ordinære fremstillingsfristen i straffeprosessloven § 183 første ledd. Etter dagens ordlyd skal en pågrepet person fremstilles for retten med begjæring om fengsling snarest mulig og senest den tredje dagen etter pågripelsen. Det foreslås her at denne fristen reduseres, slik at vedkommende som den klare hovedregel må fremstilles snarest mulig og innen 48 timer etter pågripelsen. Dersom det etter en samlet vurdering av omstendighetene i den enkelte sak anses særlig påkrevd, foreslås det at den pågrepne likevel kan fremstilles senere enn 48 timer, men aldri senere enn den tredje dagen etter pågripelsen. I tillegg foreslås en viss innskjerping av den særskilte fristen for fremstilling av mindreårige personer for fengsling i annet ledd. Det foreslås at muligheten for å forlenge fremstillingsfristen med én dag i tilfeller hvor fristen faller på en helge- eller helligdag, jf. annet ledd annet punktum, fjernes.

Forslag til nye regler om påtalemyndigheten og påtalevedtak

Komiteen viser til at det foreslås en presisering av strafforfølgingsplikten, som i sin kjerne omfatter en etterforsknings- og påtaleplikt i alle saker. Videre foreslås det at påtalemyndighetens objektivitetsplikt, får en tydeligere plassering. Man går også inn for å lovfeste at påtalevedtak skal treffes så snart saken er opplyst og innen rimelig tid etter at noen er å anse som mistenkt.

Komiteen viser videre til at de viktigste henleggesgrunnene i norsk straffeprosess er foreslått inntatt i en samlet oversikt i loven. Det tas ikke sikte på å endre praksis i vesentlig grad, men man ser det som nyttig med en opplysning i loven av de mest sentrale grunnlagene, herunder kapasitetshenleggelse.

Komiteen viser også til at påtaleretten og påtaleplikten er ubetinget offentlig. Samtidig er det i spesiallovgivningen inntatt en del særlige påtaleordninger med vilkår om begjæring fra offentlig myndighet, eventuelt kombinert med et krav om allmenne grunner eller sterke allmenne grunner. Det foreslås at disse særlige påtaleordningene oppheves, slik at det alminnelige utgangspunktet skal gjelde.

Komiteen viser til at det foreslås å redusere antall grunnlag for overføring av en sak fra påtalemyndigheten til konfliktrådet. Endringen foreslås gjennomført ved at muligheten til å stille konfliktrådsbehandling som vilkår for påtaleunntatelse etter straffeprosesslo-

ven § 69 tredje ledd fjernes, mens hjemmelen i straffeprosessloven § 71 a utvides slik at påtalemyndigheten gis adgang til å beslutte en sak overført til konfliktrådet på samme særvilkår som ved beslutning om påtaleunntatelse. Det vil kunne utgjøre en hensiktsmessig forenkling av regelverket uten at antallet saker som overføres til konfliktrådet påvirkes.

Forslag til nye regler om bistandsadvokaten

Komiteen viser til at det foreslås en hjemmel for at retten kan avgrense bistandsadvokatens oppdrag ved oppnevningen. En slik avgrensning kan gå ut på at bistandsadvokaten oppnevnes for bestemte deler av saken, for eksempel et avhør under etterforskingen eller utvalgte deler av hovedforhandlingen. Oppdraget kan også avgrenses til bestemte gjøremål, for eksempel å forberede et sivilt krav som skal behandles under hovedforhandlingen. Formålet med forslaget er å begrense bistandsadvokatens tilstedeværelse under de deler av straffesaken som ikke er relevant for fornærmedes rettsstilling.

Videre merker komiteen seg at det foreslås en uttrykkelig hjemmel for at retten kan oppnevne felles bistandsadvokat for flere fornærmede eller etterlatte. Et grunnvilkår for oppnevning av felles bistandsadvokat skal være at de fornærmede eller etterlatte har sammenfallende interesser i saken.

Forslag til nye regler om sivile krav

Komiteen viser til at det foreslås visse endringer i reglene om sivile krav for å sikre en grundigere forberedelse og behandling av det sivile kravet. For det første foreslås et skjerpet krav til angivelse av det sivile kravet når påtalemyndigheten fremmer krav etter straffeprosessloven § 427. Det foreslås at påtalemyndigheten samtidig med oversendelse av tiltalebeslutningen til retten skal angi kravets faktiske og rettslige grunnlag og hvilke bevis som vil bli ført. For det andre foreslås en frist for å sette frem sivile krav, utvide påstanden til et fremsatt krav, sette frem et nytt faktisk grunnlag for kravet eller tilby nye bevis. Fristen er to uker før hovedforhandlingen, hvis ikke retten fastsetter et annet tidspunkt. Fristen er ikke preklusiv. Så foreslås det at retten gis en hjemmel til å avvise sivile krav fremmet av påtalemyndigheten dersom det åpenbart er mest hensiktsmessig å behandle kravet i sivilprosessens former.

Komiteen merker seg også at det foreslås å videreføre ordningen med at bistandsadvokaten fremmer sivile krav på fornærmedes og etterlattes vegne, jf. straffeprosessloven § 428 første ledd annet punktum. Departementet går imidlertid inn for at retten på nærmere vilkår skal kunne overlate ansvaret for å prosedere det sivile kravet til påtalemyndigheten eller en annen prosessfullmektig, for eksempel en koordinerende bistandsadvokat.

Avskaffelse av private straffesaker

Komiteen viser til at det foreslås å avskaffe ordningen med private straffesaker. Komiteen registrerer at etter departementets syn bør ansvaret for straffefølgning utelukkende forvaltes av staten: å anklage noen med påstand om straff – et av samfunnets mest inngripende tiltak – bør være forbeholdt en uavhengig instans som styres etter objektive kriterier. Fornærmedes rettmessige interesse i å få fremsatt sitt syn på påtalespørsmålet er tilstrekkelig ivaretatt ved adgangen til å klage over påtalevedtak etter straffeprosessloven § 59 a. Behovet for adgangen til å gå til privat straffesak er heller ikke stort. I det begrensede antall private straffesaker som hvert år fremmes for norske domstoler, blir de fleste sakene avsluttet eller avvist før hovedforhandling.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre:

Forslag 1

Straffeprosessloven § 265 tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Det må ikke brukes mot tiltalte at utvidet tilsvar ikke inngis.

Forslag 2

Straffeprosessloven § 274 c første punktum skal lyde:

Når retten finner behov for det, kan den oppfordre påtalemyndigheten og forsvareren til å inngi sluttinnlegg innen en nærmere fastsatt frist.

Forslag 3

Straffeprosessloven § 274 c nytt annet ledd skal lyde:

Opplysninger som nevnt i første ledd annet punktum gis bare så langt forsvareroppdraget tilsier det. Det må ikke brukes mot tiltalte at sluttinnlegg ikke inngis.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding støttes av en samlet komité, med unntak av straffeprosessloven § 274 a annet punktum som støttes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, og § 274 c første punktum som støttes av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialist Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i straffeprosessloven mv.
(aktiv saksstyring mv.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Med uttrykket fornærmede forstås i denne lov også andre skadelidte som nevnt i første ledd. Dette gjelder likevel ikke §§ 289 a, 397, 398 og ikke kapittel 9 a.

§ 55 nytt annet ledd skal lyde:

Påtalemyndighetens tjenestemenn skal opptre objektivt i hele sin virksomhet.

§ 55 a fjerde ledd oppheves.

§ 57 nytt sjettede ledd skal lyde:

Statsadvokaten skal føre tilsyn med straffesaksbehandlingen i politiet og gi faglig veiledning til påtalemyndigheten i politiet.

§ 59 første ledd nytt annet og tredje punktum skal lyde: *Overordnet påtalemyndighet kan også gi ordre om avgjørelsen av spørsmålet om påtale. Ved det enkelte kontor eller politidistrikt har embetsleder og politimester tilsvarende myndighet.*

§ 59 a første ledd nr. 5 skal lyde:

5. *beslutning om overføring til konfliktrådet etter § 71 a,*

§ 62 a skal lyde:

Den offentlige påtalemyndighet skal *forfølge* straffbare handlinger når ikke annet er bestemt ved lov.

Saken skal henlegges når straffansvar eller straffereettslige reaksjoner ikke kan gjøres gjeldende av rettslige eller bevismessige grunner.

Saken kan henlegges når forfølgning ikke er i det offentliges interesse, herunder når

- a) *forholdet er bagatellmessig, og berørte interesser ikke i avgjørende grad taler for forfølgning,*
- b) *forfølgning vil medføre saksbehandlingstid og kostnader eller øvrig ressursbruk som ikke står i rimelig forhold til sakens betydning, eller*
- c) *det foreligger rettskraftig avgjørelse om ikke å ta en begjæring om å nekte innsyn etter § 242 a første ledd, jf. § 272 a, til følge.*

§ 65 annet ledd skal lyde:

I saker som omhandlet i første ledd nr. 2, kan riksadvokaten *overlate avgjørelsen av tiltalespørsmålet til statsadvokaten og gi generelle retningslinjer om at avgjørelser som hører under statsadvokaten, kan treffes av påtalemyndigheten i politiet. Riksadvokaten kan også overføre saker til sentralt organ som nevnt i § 67 sjettede ledd.*

§ 66 nytt annet punktum skal lyde:

I den enkelte sak kan statsadvokaten overlate avgjørelsen av tiltalespørsmålet til påtalemyndigheten i politiet.

§ 67 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Politiet kan treffe beslutning om henleggelse i alle saker, når ikke riksadvokaten har besluttet noe annet.

§ 69 første ledd skal lyde:

Selv om straffeskyld anses bevist, kan påtalemyndigheten *når særlige grunner* tilsier det, unnlate å påtale handlingen.

§ 69 tredje ledd første punktum skal lyde:

Påtaleunntatelse kan også gis på vilkår som nevnt i *straffeloven § 35, § 36 og § 37 første ledd* bokstavene a til h.

§ 71 a tredje ledd skal lyde:

Det kan settes som vilkår for overføring *etter første og annet ledd* at siktede ikke begår nye straffbare handlinger under oppfølgingen. *Det kan også settes vilkår som nevnt i § 69 annet og tredje ledd.*

§ 71 a fjerde ledd oppheves.

§ 72 annet ledd oppheves.

§ 80 oppheves.

§ 81 a oppheves.

§ 107 b nytt fjerde og femte ledd skal lyde:

Dersom antallet fornærmede eller andre med krav på bistandsadvokat, sakens omfang og kompleksitet, prosessøkonomiske hensyn eller andre særlige forhold gjør at det anses hensiktsmessig, kan retten beslutte at flere fornærmede eller etterlatte skal representeres av en felles bistandsadvokat. Felles bistandsadvokat skal ikke oppnevnes dersom det foreligger eller kan oppstå motstridende interesser mellom de fornærmede eller etterlatte.

Retten kan beslutte at bistandsadvokatens oppdrag skal avgrenses.

Nåværende fjerde og femte ledd blir nytt sjettede og syvende ledd.

§ 107 c annet ledd skal lyde:

Bistandsadvokaten skal varsles om og har rett til å være til stede *i rettsmøter i den utstrekning retten finner det nødvendig.* Det samme gjelder ved andre etterforskingsskritt som åstedsbefaringer, rekonstruksjoner og lignende når fornærmede eller etterlatte selv skal delta. *Bistandsadvokaten skal varsles om og har rett til å være til stede ved politiets avhør av fornærmede under etterforskingen.* Bistandsadvokaten kan anmode om at det foretas ytterligere etterforskingsskritt.

§ 107 h første ledd skal lyde:

Når det anses hensiktsmessig for gjennomføringen av saken, kan retten oppnevne en eller flere koordinerende bistandsadvokater.

§ 183 første ledd skal lyde:

Vil påtalemyndigheten beholde den pågrepne, må den snarest mulig og innen 48 timer etter pågripelsen fremstille ham for tingretten på det sted der fremstilling mest hensiktsmessig kan skje, med begjæring om fengsling. Dersom det etter en samlet vurdering av omstendighetene i den enkelte sak anses særlig påkrevd, kan den pågrepne fremstilles senere, men likevel aldri senere enn den tredje dagen etter pågripelsen. Domstolloven § 149 første ledd gjelder ikke ved beregning av fristen. Er fremstilling for retten ikke skjedd dagen etter pågripelsen, skal grunnen til det opplyses i rettsboken. Kongen kan gi nærmere regler om bruken av og forholdene i politi-arrest, herunder regler om elektronisk overvåking. § 187 a gjelder tilsvarende.

Annet ledd annet punktum oppheves.

§ 225 første ledd skal lyde:

Etterforskning besluttet, ledes og avsluttes av påtalemyndigheten. Etterforskning utføres av politiet. Tjenestemenn i politiet som ikke tilhører påtalemyndigheten, kan beslutte etterforskning og foreta etterforskningskritt så langt det følger av fullmakt. Uten beslutning av overordnet kan enhver tjenestemann i politiet foreta skritt som ikke uten skade kan utsettes.

§ 226 tredje ledd skal lyde:

Etterforskningen skal være objektiv. Er en bestemt person mistenkt, skal etterforskningen søke å klarlegge både det som taler mot ham og det som taler til fordel for ham.

§ 229 første og annet ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir nytt første ledd.

§ 244 første ledd skal lyde:

Påtalemyndigheten, siktede og forsvareren har rett til å være til stede i rettsmøtet og komme med opplysninger og begjæringer. Bistandsadvokat har rett til å være til stede i den utstrekning retten finner det nødvendig og har ved avhør av fornærmede og etterlatte de rettighetene som fremgår av § 107 c tredje ledd.

§ 248 første ledd skal lyde:

Etter begjæring fra påtalemyndigheten og med siktedes samtykke kan tingretten pådømme en sak uten tiltalebeslutning og hovedforhandling (tilståelsesdom), når retten ikke finner det betenkelig og saken gjelder

- a) en straffbar handling som ikke kan medføre fengsel i mer enn 10 år, og siktede innen retten har gitt en

uforbeholden tilståelse som styrkes av de øvrige opplysninger,

- b) en overtredelse av vegtrafikkloven § 22 jf. § 31, dersom siktede innen retten erklærer seg skyldig etter siktelsen og skylderkjennelsen styrkes av de øvrige opplysninger,
- c) en overtredelse av vegtrafikkloven § 24 første ledd jf. § 31, dersom siktede innen retten erklærer seg skyldig etter siktelsen og skylderkjennelsen styrkes av de øvrige opplysninger, eller
- d) en straffbar handling som bedømt isolert ville medført bot, dersom lovbruddet har en strafferamme på 2 år eller lavere, siktede innen retten erklærer seg skyldig etter siktelsen og skylderkjennelsen styrkes av de øvrige opplysninger.

Begjæringen skal uttrykkelig angi eventuelle opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 216 i første ledd tredje punktum bokstav d første punktum, jf. § 216 m sjetten ledd, og begrunne hvorfor vilkårene for å føre disse som bevis anses oppfylt.

§ 249 skal lyde:

Spørsmålet om påtale skal avgjøres så snart saken er tilstrekkelig opplyst, og innen rimelig tid etter at noen er å anse som mistenkt.

Dersom en mistenkt var under 18 år på handlingstiden, skal spørsmålet om påtale avgjøres innen 6 uker etter at vedkommende er å anse som mistenkt i saken. Påtalespørsmålet kan likevel avgjøres senere dersom hensynet til etterforskningen eller andre særlige grunner gjør det nødvendig.

§ 252 annet ledd skal lyde:

Dersom påtalen ikke er ubetinget offentlig, skal det av tiltalebeslutningen fremgå at andre vilkår for påtale er oppfylt.

§ 254 første ledd annet punktum oppheves.

§ 262 skal lyde:

Når påtalemyndigheten har besluttet å reise tiltale, sender den retten

- a) tiltalebeslutningen,
- b) oppgave over de bevis som ønskes ført, med en kort redegjørelse for hva det enkelte bevis skal godtgjøre, og for andre sentrale opplysninger om beviset så langt det er grunn til det,
- c) utdrag av skriftlige bevis som skal føres i medhold av § 302,
- d) opplysning om hvorvidt det er behov for å sette retten med fagkyndige meddommere eller å oppnevne sakkyndige eller rettstolk,
- e) opplysninger av betydning for spørsmålet om oppnevning av forsvarer og bistandsadvokat,
- f) opplysninger av betydning for beramningen av hovedforhandlingen,

- g) påtalemyndighetens syn på behovet for aktiv saksstyring fra rettens side under saksforberedelsen, og
- h) andre opplysninger av betydning for forberedelse til og gjennomføring av hovedforhandlingen.

Bevisoppgaven skal uttrykkelig angi eventuelle opplysninger som nevnt i § 216 i første ledd tredje punktum bokstav d første punktum, jf. § 216 m sjetten ledd, og begrunne hvorfor vilkårene for å føre disse som bevis anses oppfylt.

Fremmer påtalemyndigheten krav etter § 427, skal den angi kravets faktiske og rettslige grunnlag og hvilke bevis som vil bli ført.

Når hensynet til forsvarlig og konsentrert behandling tilsier det, kan påtalemyndigheten av eget tiltak utarbeide en skriftlig redegjørelse for saken eller for særlige spørsmål som saken reiser.

Straks retten mottar påtalemyndighetens oversendelse, skal den ta stilling til om det skal oppnevnes forsvarer.

§ 263 nytt tredje punktum skal lyde:

Forsvareren skal innen en frist som påtalemyndigheten fastsetter, underrette påtalemyndigheten om hvorvidt forkynning har skjedd.

§ 264 første ledd skal lyde:

Påtalemyndigheten skal snarest mulig sende forsvareren sakens dokumenter og materiale som er oversendt retten etter § 262. Er det sterke hensyn som taler mot å oversende saksdokumenter, kan de gjøres tilgjengelig for forsvareren på annen forsvarlig og hensiktsmessig måte.

§ 264 b annet ledd femte punktum skal lyde:

Retten kan nekte at kravet fremsettes etter reglene i § 428 tredje ledd.

§ 264 b nytt tredje ledd skal lyde:

Fristen for å sette frem sivile krav for retten er to uker før hovedforhandlingen, hvis ikke retten fastsetter et annet tidspunkt. Samme frist gjelder for å utvide påstanden til et fremsatt krav, sette frem et nytt faktisk grunnlag for kravet eller tilby nye bevis.

Ny § 264 c skal lyde:

Forsvareren skal uten unødig opphold ta kontakt med tiltalte og drøfte hvordan forsvaret bør føres.

§ 265 skal lyde:

Forsvareren skal gi skriftlig tilsvarende til retten, med kopi til påtalemyndigheten og bistandsadvokaten. Retten fastsetter en frist, som normalt bør være tre uker, til å innge tilsvaret. Retten kan bestemme at tilsvarende kan unnlates.

Tilsvaret skal angi

- a) hvilke bevis forsvaret vil føre, med en kort redegjørelse for hva det enkelte bevis skal godtgjøre, og for

andre sentrale opplysninger om beviset så langt det er grunn til det,

- b) opplysning om hvorvidt det er behov for å sette retten med fagkyndige meddommere eller å oppnevne sakkyndige eller rettstolk,
- c) opplysning om hvorvidt ytterligere etterforskningsritt begjæres etter § 266,
- d) merknader til eventuelle sivile krav som nevnt i § 264 b, og
- e) andre opplysninger av betydning for forberedelse til og gjennomføring av hovedforhandlingen.

Forsvarer skal legge ved eventuelle tillegg til påtalemyndighetens utdrag av skriftlige bevis som skal føres i medhold av § 302.

Når retten finner behov for det, kan den oppfordre forsvareren til å innge et utvidet tilsvarende som i tillegg kort angir hvilke deler av sakens faktiske og rettslige sider som er omtvistet. Opplysningene gis bare så langt forsvareroppdraget tilsier det.

Mener forsvareren at saken må avvises, eller at tiltalte må frifinnes, fordi det forhold som er beskrevet i tiltalebeslutningen, ikke er straffbart, eller straffansvaret etter beskrivelsen er falt bort, skal retten, påtalemyndigheten og bistandsadvokaten snarest mulig gjøres oppmerksom på det.

§ 266 skal lyde:

Forsvareren kan be om at bevis søkes skaffet til veie på annen måte enn påtalemyndigheten har oppgitt, og at den sørger for å innhente nye bevis som forsvareren peker på.

Avslår påtalemyndigheten begjæringen, skal den straks underrette forsvareren om det. Forsvareren kan forlange at spørsmålet blir forelagt for retten. Dens avgjørelse kan ikke ankes.

§ 267 første ledd første punktum skal lyde:

Har tiltalte ikke forsvarer, skal han ved forkynning av tiltalebeslutningen gis kopi av påtalemyndighetens bevisoppgave og underretning om at han kan få gjøre seg kjent med sakens dokumenter.

Ny § 271 a skal lyde:

Retten skal styre saken for å oppnå en forsvarlig, konsentrert og effektiv behandling samt gi partene veiledning for å bidra til en riktig avgjørelse. Saksstyringen og veiledningen skal ikke skje på en måte som kan være egnet til å svekke tilliten til rettens uavhengighet eller objektivitet.

Retten kan oppfordre partene til å bidra med slike avklaringer som saken gir grunn til, fastsette frister for partenes innlegg og treffe nødvendige avgjørelser om behandlingen.

I den utstrekning det er nødvendig for å sikre en forsvarlig og konsentrert behandling, skal retten så vidt mulig avklare

- a) *hvilke materielle tvistepunkter som står sentralt i saken,*
- b) *om saken reiser spesielle prosessuelle spørsmål, og i tilfelle hvilke,*
- c) *opplegget for bevisføringen og praktiske spørsmål knyttet til gjennomføringen av hovedforhandlingen,*
- d) *om en skriftlig plan for den videre behandlingen skal utarbeides i samråd med partene, og*
- e) *andre forhold av betydning.*

Retten kan oppfordre påtalemyndigheten, forsvareren og bistandsadvokaten til å utarbeide et felles utkast til fremdriftsplan.

§ 272 skal lyde:

Retten kan under saksforberedelsen avvise saken. Retten kan også frifinne tiltalte fordi det forhold som er beskrevet i tiltalebeslutningen, ikke er straffbart, eller straffansvaret etter beskrivelsen er falt bort. Avgjørelsene treffes i lagmannsretten av tre dommere. I tingretten tar rettens leder avgjørelsen. § 273 annet ledd får tilsvarende anvendelse.

Retten kan under saksforberedelsen avgjøre spørsmål i tilknytning til bevisføringen, herunder om bevis skal nektes ført etter § 292.

§ 273 skal lyde:

Avgjørelser om saksbehandlingen skal treffes så tidlig som mulig under saksforberedelsen. Avgjørelsen kan likevel utsettes til hovedforhandlingen når det er nødvendig for å sikre et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag, eller når andre forhold ellers tilsier det.

Avgjørelser om saksbehandlingen under saksforberedelsen treffes etter skriftlig behandling. Muntlig forhandling holdes når hensynet til forsvarlig og rettferdig behandling tilsier det. Den muntlige behandlingen kan begrenses til særlige spørsmål.

Prosessledende avgjørelser under saksforberedelsen er ikke bindende ved hovedforhandlingen eller annet rettsmøte hvor saken avgjøres. Retten behandler bare en begjæring om omgjøring hvis den finner grunn til det. En avgjørelse om saksbehandlingen av overordnet domstol kan bare fravikes på grunnlag av nye opplysninger.

§ 274 skal lyde:

Retten kan beslutte at det skal holdes rettsmøte under saksforberedelsen. Rettsmøtet kan være et fjernmøte.

Tiltalte, fornærmede og etterlatte innkalles når deres tilstedeværelse er nødvendig.

Ny § 274 a skal lyde:

Retten kan gjøre seg kjent med sakens dokumenter når den finner behov for det av hensyn til saksforberedelsen eller den videre behandlingen av saken. Ved vurderingen skal det legges vekt på sakens art og omfang samt de opplysninger partene har formidlet.

Ny § 274 b skal lyde:

Når retten finner behov for det, kan den pålegge påtalemyndigheten å utarbeide en skriftlig redegjørelse for saken, eller for særlige spørsmål som saken reiser, innen en nærmere fastsatt frist.

Retten sender kopi av redegjørelsen til forsvareren og bistandsadvokaten, med frist for eventuelle merknader.

Ny § 274 c skal lyde:

Når retten finner behov for det, kan den pålegge påtalemyndigheten og forsvareren å inngi sluttinnlegg innen en nærmere fastsatt frist. Sluttinnlegget bør kort angi hvilke rettslige og faktiske spørsmål som er omtvistet, de bevisparten vil føre og en fremdriftsplan for hovedforhandlingen. Retten formidler sluttinnleggene til bistandsadvokaten, med frist for eventuelle bemerkninger.

§ 278 skal lyde:

Hovedforhandlingen er muntlig. Opplesing kan ikke tre i stedet for fri muntlig framstilling. For å lette framstilling av argumentasjon og bevisføring kan det benyttes disposisjon, illustrasjon, oversikt eller annet hjelpemiddel. Hjelpedokumenter skal ikke utgjøre bevis i saken uavhengig av den redegjørelse de skal være til støtte for, og skal heller ikke ha karakter av skriftlig prosedyre.

Ny § 278 a skal lyde:

Retten skal ved åpningen av hovedforhandlingen avklare om forhandlingene kan foregå som planlagt under saksforberedelsen. Under hovedforhandlingen skal retten påse at forhandlingene gjennomføres konsentrert og forsvarlig. Saksstyringen skal særlig motvirke:

- a) *uklarheter og misforståelser,*
- b) *unødige avbrytelser og gjentakelser,*
- c) *forhandlinger om spørsmål som er uten betydning for avgjørelsen, eller som er tilstrekkelig drøftet, og*
- d) *unødig ressurs- og tidsbruk for aktørene og andre, herunder at vitner ikke får forklare seg til det tidspunkt som er fastsatt.*

Blir saken utsatt til nytt rettsmøte, skal det som er foretatt ved den tidligere forhandling, gjentas i så stor utstrekning som noen av dommerne finner nødvendig.

§ 289 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Bevis kan føres under innledningsforedraget når det bidrar til sakens opplysning og er forsvarlig.

§ 292 skal lyde:

Bevis som mangler beviskraft eller gjelder forhold uten betydning for dommens innhold, kan nektes ført.

Retten kan også nekte et bevis ført når beviset ikke er nødvendig for å sikre et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag i samsvar med § 294 første punktum og dets bidrag til sakens opplysning ikke står i et rimelig forhold til hensynet til effektiv saksavvikling. Gir tiltalte en fullstendig tilståelse

se, bestemmer retten i hvilken utstrekning ytterligere bevisføring om skyldspørsmålet finner sted.

Er det begjært anonym vitneførsel, jf. § 130 a eller § 234 a, kan det ikke føres bevis som kan føre til at identiteten til vitnet eller informanten blir kjent. Avslår retten en begjæring om anonym vitneførsel, kan beviset føres bare dersom påtalemyndigheten likevel vil føre vitnet under full identitet, jf. § 130.

§ 293 skal lyde:

Føres et bevis som motparten ikke har fått tilstrekkelig varsel om, har han krav på utsettelse så langt det er nødvendig for å sikre retten til imøtegåelse.

§ 295 skal lyde:

Regelen i § 274 a gjelder tilsvarende under hovedforhandlingen.

§ 302 skal lyde:

Skriftlige bevis føres ved at beviset gjennomgås, og det som er viktig påpekes. Gjennomgangen skal ikke være mer omstendelig enn behovet for forsvarlig bevisføring tillier.

§ 314 første og annet ledd skal lyde:

I ankeerklæringen må nevnes:

1. den dom som angripes, om anken gjelder hele dommen eller bare enkelte tiltaleposter, og om den omfatter avgjørelse om inndragning,
2. om angrepet gjelder saksbehandlingen, bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen under skyldspørsmålet eller avgjørelsen om straff eller rettsfølge som nevnt i § 2 første ledd nr. 1,
3. når anken gjelder saksbehandlingen, hvilken feil som påberopes.

Videre bør nevnes:

1. ved angrep på bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, hvilken del av bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet som bestrides,
2. ved angrep på lovanvendelsen, hvilken feil anken grunnes på,
3. nye bevis som vil måtte bli påberopt,
4. den endring som påstås.

§ 264 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 315 første ledd skal lyde:

Prosessledende avgjørelser kan ikke brukes som ankegrunn når de etter særskilt lovregel er uangripelige. Er en avgjørelse som nevnt i § 377 annet ledd benyttet som ankegrunn, gjelder begrensningene der tilsvarende.

§ 331 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:

Er det tilstrekkelig klart hvilke deler av dommen som ikke er bestridt, kan disse legges til grunn uten opplesning.

§ 377 skal lyde:

Kjennelse eller beslutning kan ankes etter dette kapittel av enhver som avgjørelsen rammer, med mindre vedkommende kan bruke den som ankegrunn mot en dom eller den etter særskilt lovregel er uangripelig.

En kjennelse eller beslutning om saksbehandlingen som etter loven skal treffes etter et skjønn over hensiktsmessig og forsvarlig behandling, kan for den skjønnsmessige avveiningen bare ankes på det grunnlag at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

Reglene i §§ 308 og 309 gjelder tilsvarende.

Overskriften til sjuende del skal lyde:

Sjuende del. Sivile krav

Kapittel 28 oppheves.

§ 427 første ledd tredje punktum skal lyde:

Om kravets forberedelse gjelder § 252 tredje ledd annet punktum, § 264 b første og tredje ledd og § 265 annet ledd bokstav d.

§ 427 nytt femte ledd skal lyde:

Retten kan nekte kravet forfulgt dersom det åpenbart er mest hensiktsmessig å behandle kravet i sivilprosessens former.

§ 428 skal lyde:

Den som har et sivilt krav som nevnt i § 3, kan selv fremme dette i forbindelse med offentlig sak, såfremt hovedforhandling blir holdt. Er det oppnevnt bistandsadvokat, skal kravet alltid fremmes etter bestemmelsen her. Når prosessøkonomiske grunner tilsier det, og det av hensyn til skadelidtes interesser er forsvarlig, kan retten likevel bestemme at påtalemyndigheten eller en annen prosessfullmektig skal overta ansvaret for det sivile kravet ved rettslig behandling. Fornærmede med bistandsadvokat kan fremme kravet etter denne bestemmelsen også i saker som pådømmes etter § 248.

Når fornærmede selv fremmer sitt krav, skal vedkommende anses som part ved behandlingen av det sivile kravet. Om kravets forberedelse gjelder § 264 b annet og tredje ledd og § 265 annet ledd bokstav d. For øvrig gis reglene i loven anvendelse for behandlingen av det sivile kravet så langt de passer og ikke annet er bestemt.

Retten kan nekte kravet forfulgt dersom det åpenbart er mest hensiktsmessig å behandle kravet i sivilprosessens former.

§ 429 oppheves.

§ 440 oppheves.

§ 449 første ledd skal lyde:

Krav om erstatning eller oppreisning etter strafforfølgning skal settes frem for det politidistriktet som har etterforsket saken. Sakens dokumenter sendes til departementet, som avgjør kravet. Departementet kan be påta-

lemyndigheten uttale seg om kravet. Departementets avgjørelse er ikke enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

§ 462 a skal lyde:

Er en domfelt overlevert eller utlevert til Norge for straffullbyrding på grunnlag av en dom som omfatter flere handlinger, og kan overlevering eller utlevering etter loven i den fremmede staten bare skje for noen av handlingene, fastsetter retten ved beslutning, etter begjæring fra påtalemyndigheten, straff for de handlingene som overlevering eller utlevering kan skje for.

I kapittel 32 skal ny § 462 b lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om innkalling og utsettelse med fullbyrding av straff.

§ 463 b oppheves.

II

1. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 36 annet ledd skal lyde:

Ved denne prøvelse legger retten i sivile *tvister saksokerens* fremstilling til grund, saalænge det ikke er godtgjort, at den er uriktig. Ellers foretar retten de nødvendige undersøkelser uten at være bundet ved parternes anførsler.

2. I lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v. gjøres følgende endringer:

§ 10 annet ledd skal lyde:

I andre saker end sivile *saker kan* ogsaa sakkyndige, som ikke er opnævnt, efter omstændighetene tilkjendes saadan godtgjørelse som ovenfor nævnt.

3. I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs gjøres følgende endringer:

§ 25 annet ledd oppheves.

4. I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 26 tredje ledd annet punktum oppheves.

5. I lov 16. juni 1961 nr. 12 om ymse beitespørsmål gjøres følgende endringer:

§ 16 tredje ledd oppheves.

6. I lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter gjøres følgende endringer:

§ 57 tredje ledd oppheves.

7. I lov 9. juni 1972 nr. 31 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige gjøres følgende endringer:

§ 55 oppheves.

8. I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak gjøres følgende endringer:

§ 10-4 annet punktum oppheves. Nåværende tredje punktum blir nytt annet punktum.

9. I lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. gjøres følgende endringer:

§ 6-1 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde og femte ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

10. I lov 15. juni 1990 nr. 27 om vern av kretsmønstre for integrerte kretser gjøres følgende endringer:

§ 9 tredje ledd oppheves.

11. I lov 19. juni 1992 nr. 60 om skogsdrift m.v. i statsallmenningene gjøres følgende endringer:

§ 4-9 annet ledd oppheves.

12. I lov 12. mars 1993 nr. 32 om planteforedlerrett gjøres følgende endringer:

§ 22 fjerde ledd oppheves.

13. I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. gjøres følgende endringer:

§ 15 annet ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir nytt annet ledd.

14. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 25-12 tredje og fjerde ledd oppheves.

15. I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 17-7 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir nytt første ledd.

16. I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 17-7 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir nytt første ledd.

17. I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre gjøres følgende endringer:

§ 23 tredje ledd oppheves.

18. I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vida-regående opplæringa gjøres følgende endringer:

§ 2-1 femte ledd annet punktum oppheves.

19. I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. gjøres følgende endringer:

§ 67 annet ledd oppheves.

§ 67 a første ledd annet punktum skal lyde:
Det samme gjelder for *politianmeldelse*.

20. I lov 12. mai 2000 nr. 36 om strålevern og bruk av stråling gjøres følgende endringer:

§ 23 tredje ledd oppheves.

21. I lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard gjøres følgende endringer:

§ 99 annet ledd oppheves.

22. I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd gjøres følgende endringer:

§ 23 annet ledd oppheves.

23. I lov 14. mars 2003 nr. 15 om beskyttelse av design gjøres følgende endringer:

§ 44 tredje ledd oppheves.

24. I lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag gjøres følgende endringer:

§ 11-7 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir nytt første ledd.

25. I lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag gjøres følgende endringer:

§ 12-7 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir nytt første ledd.

26. I lov 27. juni 2003 nr. 64 om alternativ behandling av sykdom mv. gjøres følgende endringer:

§ 9 femte ledd oppheves.

27. I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar gjøres følgende endringer:

§ 7-6 annet punktum oppheves.

28. I lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger gjøres følgende endringer:

§ 26 første ledd tredje punktum skal lyde:
En sak som behandles av påtalemyndigheten, regnes ikke som avsluttet før påtalemyndigheten har avsluttet saken.

§ 33 oppheves.

29. I lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkeds-tjenester gjøres følgende endringer:

§ 29 annet ledd oppheves.

30. I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 203 femte ledd første punktum oppheves. Nåværende annet punktum blir nytt første punktum.

31. I lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak gjøres følgende endringer:

§ 159 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir nytt første ledd.

32. I lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. gjøres følgende endringer:

§ 48 a tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

33. I lov 26. mars 2010 nr. 8 om beskyttelse av varemerker gjøres følgende endringer:

§ 61 tredje ledd første punktum oppheves. Nåværende annet punktum blir nytt første punktum.

34. I lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid gjøres følgende endringer:

§ 18 annet ledd oppheves.

35. I lov 7. mai 2015 nr. 25 om donasjon og transplantasjon av organ, celler og vev gjøres følgende endringer:

§ 23 a annet ledd oppheves.

§ 23 b tredje ledd oppheves.

36. I lov 7. mai 2015 nr. 26 om obduksjon og avgjeving av lik til undervisning og forskning gjøres følgende endringer:

§ 16 a annet ledd oppheves.

37. I lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda gjøres følgende endringer:

§ 19 paragrafoverskriften skal lyde:

§ 19 Dom for tiltak

§ 19 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir nytt første ledd.

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Oslo, i justiskomiteen, den 27. mai 2021

Lene Vågslid

leder

Peter Frølich

ordfører